

CONSTANTINA BOGHICI

Solfegii tonale și modale

**Editura UNIVERSITARIA
CRAIOVA, 2014**

Referenți științifici:

Conf.univ.dr. Rodica Nicolaescu

Eugen Petre Sandu, Membru al Uniunii Compozitorilor din România

Copyright © 2014 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOGHICI, CONSTANTINA

Solfegii tonale și modale / Constantina Boghici. –
Craiova : Universitaria, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0802-3

CUVÂNTUL AUTORULUI

Am alcătuit prezentul volum, pornind de la necesitatea cunoașterii, experimentării și asimilării logice – prin intermediul solfegiului – a unui număr mare de modele intonaționale, potențial relevabile în fenomenologia receptării muzicale.

Lucrarea are un caracter deschis și se adresează unei categorii largi de elevi/studenți, aparținând diferitelor specializări, grupe sau nivele de studii.

Exemplele muzicale elaborate în acest scop – solfegii muzicale – circumscrise domeniului tonalității funcționale – major – minore – sunt grupate progresiv de trepte de dificultate și au în vedere atât dezvoltarea capacităților deja acumulate, cât și generalizarea acestora într-un cadru virtual-aplicativ cât mai cuprinzător, cu situații intonaționale (și nu numai) multiple și variate. Deci scopul acestor solfegii este de a consolida cunoștințele tehnice și practice dobândite în timpul studiilor liceale concretizând probleme de natură ritmică și melodică în cadrul (deocamdată) sistemului tonal și totodată dezvoltă și aprofundează aceste cunoștințe pe un plan superior, ducând la formarea și consolidarea de noi deprinderi în direcția citirii unui text muzical. Adresându-se unor absolvenți de la diferite licee de specialitate (chiar licee de cultură generală), cu diferențiere inerentă în pregătirea muzicală, materialul de față urmărește și formarea unei unități de gândire muzicală, omogenizarea înțelegerii fenomenelor muzicale și a problemelor teoretice.

În acest context, problematica dezvoltării deprinderilor, abilităților, capacităților de percepere și decodare a textului muzical, nu trebuie limitată doar la sublinierea unei acțiuni liniare primare (rezolvarea unor probleme intonaționale sau ritmice, de exemplu), ci, orientată pe cât posibil, spre o dezvoltare largă, simultană, care să includă aspecte avansate ale gândirii muzicale (organizări tonale, articulații morfologice și sintactice, procedee variaționale și transformaționale de bază etc).

Prezentul volum aprofundează sistematic probleme melodice (intonaționale) și metro-ritmice, dintre care unele s-au parcurs în licee, dar unele s-au însușit în mod intuitiv, fără o înțelegere aprofundată, iar asupra altora nu s-a insistat în suficientă măsură. Aceste deficiențe au fost semnalate aproape cu regularitate la studenții anului întâi, la solfegiarea la

prima vedere, la solfegiile studiate în prealabil, la scrierea dicteului și la analiza morfologică a unui material muzical melodic.

Subliniem faptul că prezentul volum își propune să-i angajeze pe cei ce le studiază în aprofundarea unor deprinderi performante, ce se află la baza oricărei competențe în domeniu:

- dezvoltarea capacității reale și potențiale de receptare muzicală;
- dezvoltarea capacității de a stăpâni calitativ domeniul propriu-zis;
- deschiderea către domenii complementare;
- dezvoltarea unei puternice mobilități profesionale și a unui climat favorabil ascensiunii spre măiestria artistică.*

Conf.univ.dr. Constantina Boghici

* Duțică, Gheorghe, *Curs de solfegiu și dicteu muzical*, Universitatea de Arte „George Enescu”, Iași, 1995

Observator atent al problemelor cu care se confruntă tinerii în efortul lor de profesionalizare pe tărâm muzical, ca și în cel de integrare, ca muzicieni, într-o societate cu o dinamică alertă, doamna conf.univ.dr. Constantina Boghici își propune să realizeze un model cu valențe polifuncționale prin care să susțină în mod specific, prin prisma disciplinei universitare „Solfegiu”, mai înainte amintitul efort.

Lectura volumului mi-a confirmat faptul că scopurile ambițioase enunțate de autoare în Prefață sunt pe deplin atinse.

Etalarea angrenajului funcțional al tonalității în ipostază melodică – constantă tonal sau modulantă – aparent banală, devine o operație deosebit de dificilă atunci când trebuie să se conformeze unor multiple cerințe didactice precis formulate. Experiența de aproape trei decenii pe care autoarea a acumulat-o la catedră lucrând cu elevi de diferite vârste, nivele de pregătire și dotare, i-a permis nu numai gasirea unor soluții optime, dar și artistice. Astfel, exprimarea în limbaj muzical tonal, este corectă, limpede, expresivă, bine articulată la nivel morfologic și sintactic, permițând cursantului progrese continue prin studierea sistematică a solfegiilor în plan teoretic și practic.

Dacă din punct de vedere al execuției solfegiile solicită și dezvoltă priceperi și deprinderi după o strategie didactică urmărită cu consecvență, din punct de vedere teoretic, ele permit o abordare largă, pe diferite nivele, din perspectivă tradițională mergând până la ultramodernă – de exemplu de la analiza riemanneană, până la înțelegerea fenomenologică – alegerea palierului/palierelor rămânând la latitudinea binomului profesor/student. Aștept cu real interes finalizarea întregului demers deoarece apreciez acest volum de solfegii ca o contribuție valoroasă și utilă a doamnei conf.univ.dr. Constantina Boghici la domeniul universitar muzical, pentru care o felicit.

București

Conf.univ.dr. Rodica Nicolaescu

Volumul realizat de doamna conf.univ.dr. Constantina Boghici dezvăluie o traiectorie ambițioasă, cu scopuri multiple pentru tinerii muzicieni care doresc să obțină capacități reale și potențiale de receptare muzicală. Lecturând solfegiile propuse, observ preocuparea permanentă spre problematica dezvoltării deprinderilor, abilităților, capacităților de percepere și decodare a textului muzical care este orientată, spre o dezvoltare largă, care să includă aspecte avansate ale gândirii muzicale (organizări tono/modale, articulații morfologice și sintactice, procedee variaționale etc).

Experiența vastă acumulată de autoare în învățământul preuniversitar cât și în cel universitar a permis găsirea unor soluții optime, practice dar și artistice, care asigură studenților muzicieni capacități reale de a stăpâni calitativ domeniul propriu-zis și le deschide drumul către domenii complementare.

Limbajul muzical utilizat în planul sistemului tonal, dar și în cel modal, este corect, logic și progresiv antrenând cursantul spre progres continuu.

Finalizez aceste scurte introspecții felicitând autoarea pentru elaborarea acestui compendiu practic și atât de necesar celor care doresc cu adevărat să progreseze și să atingă „pragul” măiestriei artistice.

Craiova

Eugen Petre Sandu
Membru al Uniunii Compozitorilor din România

FIȘĂ ORIENTATIVĂ PENTRU ANALIZA UNUI SOLFEGIU/DICTEU MUZICAL

A. PRECIZARE

Scopul urmărit de itemii de față este acela de a realiza o firească legătură între conținutul capitolelor ce fac substanța cursurilor de teoria muzicii și intonarea justă și conștientă a unui solfegiu/dicteu muzical. De aceea, orice piesă muzicală studiată poate deveni obiect și subiect de chestionar cu itemi dând posibilitatea unui student/elev să treacă în revistă toate problemele teoretice conținute în solfegii/dictări muzicale.

B. PROBLEMATICA URMĂRITĂ

I. Notația muzicală de tip clasic

1. Ce element de reprezentativitate grafică a înălțimii sonore conține acest solfegiu/dicteu muzical?
2. Ce element de reprezentativitate grafică a duratelor sunetelor conține acest solfegiu/dicteu muzical? Faceți un scurt istoric al evoluției acestora.
3. Care sunt celelalte semne grafice ce fac referire la intensitatea muzicală?
4. Cărui timbru – vocal sau instrumental – ar aparține acest solfegiu/dicteu muzical ținând cont de ambitusul acestuia cât și de conținutul ideatic degajat din textul muzical?
5. Ce alte procedee noi conține acest solfegiu/dicteu muzical?

II. Morfologia melodiei

1. Teoria intervalelor: criterii de sistematizare. Ce procedee de „prelucrare” a intervalelor cunoașteți având în vedere conținutul de cvinte și octave?
2. Ce probleme de teoria tonalității ridică solfegiul/dicteul muzical în discuție (gamă, mod, tonalitate, variante, funcții,

ordine reală și aparentă, diatonism – cromatism, cadențe, apartenență tonală a arcului melodic etc)?

3. Care sunt zonele modulatorii și către ce centre tonale converg?
 - Identificați care sunt elementele care ne conduc către acestea și explicați ce funcții îndeplinesc ele în noua tonalitate.
 - Ce tip de modulație este folosit în solfegiu/dicteu? Caracterizați-o!
4. Realizați o paralelă între un mod grecesc, gregorian, bizantin, popular românesc pe aceeași treaptă cu a tonalității în discuție.
5. Ce puteți spune despre armura tonală? Dar despre cea modală? Faceți o scurtă paralelă între ele.
 - Cum ar arăta solfegiul/dicteul muzical în diferite moduri?

III. Morfologia ritmului muzical

1. Care sunt formulele ritmice folosite (diviziuni normale și excepționale) în ortografia franceză și germană?
2. Faceți o paralelă între formule existente și ritmurile poetice, ritmica cântecului gregorian și cel bizantin, sistemele ritmice din muzica populară.
3. Ce procedee de dezvoltare clasică a ritmului folosește acest solfegiu/dicteu muzical?

IV. Morfologia metrică

1. În ce sistem de măsuri putem încadra măsura solfegiului/dicteului muzical? Cum o caracterizați în sistemul german și cel francez?
2. Care sunt schemele de tactare a măsurii respective?

V. Agogica muzicală

- Arătați care sunt elementele ce fac referire la agogica solfegiului/dicteului muzical; caracterizați-o.

VI. Dinamica muzicală

1. Care sunt termenii folosiți în acest solfegiu/dicteu muzical ce indică schimbarea intensității?
2. Ce tipuri de accente sunt folosite?

VII. Probleme ridicate de eventuala distribuire pe timbruri instrumentale a solfegiului/dicteului muzical

1. Transpuneți piesa muzicală în cheile de: bas, tenor, alto.
2. Ce instrumente folosesc aceste chei muzicale?

VIII. Care sunt problemele ridicate de transpoziția solfegiului/dicteului muzical la diferite intervale? (vor fi precizate).

IX. Sintaza piesei

1. Care sunt principiile de frazare folosite?
2. Identificați elementele sintactice (motive, fraze, perioade, cadențe, semicadențe etc).
3. Exemplificați-l pe fiecare în parte arătând care sunt mijloacele de prelucrare componistică folosite.
4. Arătați care sunt formele de articulații folosite în solfegiu/dicteu; exemplificați-le.

X. Stil

- Ce elemente stilistice sunt folosite și în ce perioadă de creație se încadrează lucrarea (preclasic, clasic, romantic etc)?

Moderato

mf

p

mf

mp

mp

rall.....

tempo

f